

Roll No.

Total No. of Pages : 4

Total No. of Questions : 12

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 809

नव्यव्याकरणम्

पञ्चमं-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

सूचना : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः

1. उचित विकल्पं चित्वा लिखत—

5

(क) वार्तिककारोऽस्ति —

(i) कात्यायनः

(ii) पाणिनिः

(iii) पतञ्जलिः

(iv) अन्यः

(ख) कृत्याः सूत्रमस्ति —

(i) अधिकारः

(ii) परिभाषा

(iii) संज्ञा

(iv) आदेशः

(ग) 'ईश्वरः' इति पदे प्रत्ययो भवति—

(i) घुश्च्

(ii) त्वर

(iii) र

(iv) क्कश्प्

(घ) मति बुद्धि पूजार्थेभ्यश्च" इति सूत्रेण प्रत्ययो भवति—

(i) तव्य

(ii) क्त

(iii) अण्

(iv) यत्

(ङ) रागः इत्यत्र प्रत्ययोऽस्ति —

(i) अण्

(ii) ग

(iii) घञ्

(iv) राग

2. रिक्तस्थानानि पूरयतु—

5

(क) धः ष्ट्रन्

(कर्मणि, कर्तरि)

(ख) पुष्यसिध्यौ ।

(योगे, नक्षत्रे)

(ग) वैयाकरण सिद्धात कौमुद्याः रचनाकारः अस्ति ।

(भट्टोजिदीक्षित, पाणिनिः)

(घ) अष्टाध्याय्या रचनाकारोऽस्ति ।

(पाणिनिः, पतञ्जलिः)

(ङ) नागेशभट्टस्य रचना अस्ति ।

(सिधान्तकौमुदी, लघुशब्देन्दु शेखरः)

3. योजनं कुरुत -

5

(क) महाभाष्यः	णमुल्
(ख) ईश्वरः	क्त्वा
(ग) चेत्यम्	वरच्
(घ) पीत्वा	पतञ्जलि
(ङ) स्मारं	यत्

4. सत्यं/असत्यं वा लिखत -

5

- (क) कात्यायनः वार्तिककारः अस्ति ।
(ख) 'वाक्यपदीयं' अस्य ग्रन्थस्य कवी भर्तृहरिः वर्तते ।
(ग) 'कवी' इति तृच् प्रत्ययोऽस्ति ।
(घ) 'योस्त्रम्' इति पदे युक् धातुरस्ति ।
(ङ) 'अण्कर्मणिचः' इति सूत्रेण अण् प्रत्ययो भवति ।

5. एकपदेन उत्तर लिखत-

5

- (क) 'लिखः' इत्यत्र कः प्रत्ययो भवति ?
(ख) विद्या इत्यत्र कः प्रत्ययः ?
(ग) 'आतश्चोपसर्गे' इति सूत्रेण कः प्रत्ययः ?
(घ) 'पवित्रम्' इत्यत्र कः प्रत्ययः ?
(ङ) 'शब्दकौस्तुभः' ग्रन्थस्य रचनाकारः कः ?

6. एक वाक्येन उत्तरं लिखत-

2×5=10

- (क) 'देयम्' इति पदेयत् प्रत्ययः केन सूत्रेण भवति ?
(ख) 'ह्रस्वस्म पिति कृति तुक', इति सूत्रेण कः भवति ?
(ग) 'तव्यत्तव्यानीयरः' इति सूत्रेण के प्रत्ययाः तेषां नामानि लिखत ?
(घ) 'कार्यम्' इति प्रयोगे केन सूत्रेण ण्मत् प्रत्ययः ?
(ङ) 'जनार्दनः' इति प्रयोगे कः प्रत्ययः ?

7. अधोलिखितशब्दानां प्रकृति प्रत्ययं विभाजनं करोतु (केचन् पञ्च)– 2×5=10

गच्छन्, कर्ता, कृतिः, रामः, चयः, पाकः सुपानः, क्षामः ।

8. शब्दनिर्माणं कुरुत (केचन् पञ्च)– 2×5=10

(यथा – कृ + ण्वुल् = कारकः)

कृ + तृच् । पच् + वः । विद् + वसु । दा + ष्ट्रन् । गम् + क्त्वा । पठ + क्तवतु

हस् + ल्युट् । स्तु + क्तिन् ।

9. सम्पूर्णं सूत्रं लिखत (केचन् द्वौ)– 3×2=6

(क) संज्ञायां भृजिणः ।

(ख) दिवाविभानिशा तद्धनुररूष्णु ।

(ग) क्षुब्धस्वान्तध्वान्त भृशेषु ।

10. “भार्या वधूः” इत्यत्र क्यप् भवति न वेति वद । 4×1=4

अथवा

‘निष्ठायां सेट्’ इति सूत्रे सेङ्ग्रहणस्य प्रयोजनं लिख ।

11. भिदेलिमाः सरलाः, स्तुत्यः, कारकः, श्रद्धालुः, कारण, कुरुचरः, ग्लानः, नेत्रम्, केचन पञ्च प्रयोगाः
ससूत्रेण साधनीयाः । 5×5=25

12. भट्टोजिदीक्षित इत्यस्य के-के ग्रन्था उपलभ्यते, कस्यचिदेकस्य परिचयः देयः। 10

अथवा

‘तयोरेव कृत्यक्तखलर्थाः’ इति सम्पूर्णं सूत्रमुदाहरणेन सहितं व्याख्यां कुरु।